

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан: «Іофтхъабзэхэм шІуагъэ къатын фае»

Наркотикхэм апэшлуклогъэнымкІэ комиссиеу АР-м шызэхашагъэм тыгъуасэ зичэзыу зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхъамэтагъор шызэрихъагъ АР-м и ЛІы-шъхъэу ТхъакІушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэ-жъагъ УФ-м и Наркоконтроль Краснодар краимкІэ ыкІи АР-мкІэ и Гъэлорышлалэ ипащэу Андрей Ведерниковыр.

Наркотикхэм ягъэзекІон, ащ пэшлуклогъэнымкІэ Іофхэм языхт игъэкІотыгъэу тегушыла-гъэх, Іофтхъабзэу зэшІуахыгъэрэм якІэу кызыфахысыжыгъ ФСКН-м Краснодар краимкІэ и Гъэлорышлалэ АР-мкІэ икы-лыкъу, АР-м и МВД, Роспотреб-надзорым АР-мкІэ и Гъэлоры-шлалэ япащэхэм. Ахэм кызы-рэхэгъэшыгъэмкІэ, наркоман-хэм еж-ежырэу ашырэ нар-котик лъэпкъэу «дезоморфиныр» нахьыбэ зэрэхъугъэр Іофгыгъо шъхьалэхэм ащыщ. АР-м хэ-

гъэгъу кІоцІ ІофхэмкІэ иминист-рэ кызырІуагъэмкІэ, 2010-рэ ильэсым «дезоморфиныр» зы-шашырэ чІыплэ 25-рэ агъэунэ-фыгъагъэмэ, мы ильэсым пы-кІыгъэ мээпшІым а пчъагъэр 28-м нэсыгъ. «Дезоморфиныр» зышІыхэрэм химическэу аш еп-шІылэн фаехэр зэрамышІэхэрэм кыхэкІыкІэ шапхъэхэр агъэца-кІэхэрэпышъ, зэрарэу къафи-хырэ нахьыб. Арэу шытми, нахь пыутэу кызырафидэкІы-рэм фэшІ, ащ фэдэ наркотикэу ашырэ процент 55-кІэ нахьы-

бэ хъугъэ. ПстэумкІи наркотик-хэр шашІыхэу ыкІи шылауагъэ-кІыгъэу чІыплэ 24-рэ мы ильэсым республикэм шагъэунэфыгъ. Наркотик лъэпкъэху «героиным-рэ» «гашишымрэ» республикэм кызырхъагъэху ар зилэшІагъэхэр Наркоконтролем иІофышІэхэм къаубытыгъэх.

Наркотикхэм апэшлуклогъэнымкІэ комиссиеу АР-м шызэхашагъэм тыгъуасэ зичэзыу зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхъамэтагъор шызэрихъагъ АР-м и ЛІы-шъхъэу ТхъакІушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэ-жъагъ УФ-м и Наркоконтроль Краснодар краимкІэ ыкІи АР-мкІэ и Гъэлорышлалэ ипащэу Андрей Ведерниковыр.

— Іофтхъабзэхэр бзу бгъэна-фэу зэхэсэхэкІэ пкІэ илэп, ахэм шІуагъэ къатэу гъэпсыгъэн фае, — кыІуагъ ащ.

Къыхъащ 2012-рэ ильэсым комиссием Іоф зэршІэщт пла-ным нэужым тегушылагъэх, гъэ-тэрэзыжыгъэн е зыхъгъэхъогъэн фаеу кыхагъэшыгъэхэр кыды-хэлъытагъэу ар зэдаштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.
Сурэтыр А. Гусевым ты-рихыгъ.

Министерствэм зэхіщэрэ зэнэкъокъухэр

НыбжыкІэхэр наркотикхэм ащыхъумэгъэнхэм пае

Адыгэ Республикэм гъэсэ-ныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ чъэпыогъум и 24-м кыщегъэжъагъэу шэкІо-гъум и 30-м нэс республикэм иеджапІэхэу наркотикхэр ныб-жыкІэхэм къахымыхъанымкІэ анахь дэгъоу Іоф зышІэрэр кызышыльэгъошт зэнэкъокъу зэхіщагъ. Еж министрствэм епхыгъэ муниципальнэ ыкІи къэралыгъо учрежденихэм ар ащыкІошт. КІэлэцІыкІухэр ыкІи ныбжыкІэхэр наркотик-хэм ащыхъумэгъэнхэм, ахэм зэрарэу къахырэ ягъэшІэгъэ-ным зэнэкъокъур фэлоры-шІэщт.

АР-м иминистрэхэм я Ка-бинет чъэпыогъум и 14-м 2008-рэ ильэсым ыштэгъэ це-левой программэу наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэзекІогъэнхэм пэуцужырэм шыцэу зэнэкъо-

къур еджапІэхэм ащыкІошт. ЗэхэщакІохэм зэралыгъэрэм-кІэ, кІэлэцІыкІухэм ыкІи ныб-жыкІэхэм наркотикхэр къахы-мыхъанхэм, амыгъэфедэнхэм пае еджапІэхэм Іофэу ашІэрэр нахь гъэлэшыгъэнымкІэ Іоф-тхъабзэм ишІуагъэ къэкІошт. Наркоманиер профилактикэ шыгъэнымкІэ еджапІэхэу анахь опыт дэгъу зилэхэр кы-хагъэшыщых.

Наркотикхэм тхъамыкІагъоу къахырэ ныбжыкІэхэм къагурыІоу пугъэнхэмкІэ еджа-пІэм мэхъанэшхо иІ. Мэфэ ре-ным зыдэшыгъэхэр еджапІэр ары нахьыбэрэмкІэ наркотикыр ныбжыкІэхэм апэрэу зыша-уплэкІурэр. Арышъ, а лъэны-къомкІэ еджапІэхэм яІофшІэн нахь гъэлэшыгъэн зэрэфар кыгурыІозэ, министрствэм аш фэдэ зэнэкъокъу зэхіщагъ.

«ЕджапІэр псауныгъэр кызыщаухъумэрэ чІыпл»

Ащ фэдэ цІэ иІэу шэкІогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу тыгъэ-гъазэм и 6-м нэс еджапІэхэм я VII-рэ республикэ зэнэкъокъу ащыкІошт. ЕджапІэр псауны-гъэр кызыщаухъумэрэ чІыплэу шыгъэным пае ащ Іофэу ша-шІэрэр нахь гъэлэшыгъэным Іофтхъабзэр фэлэжъэщт.

Пшъэрылэу зэнэкъокъум зыфигъэуцужырэм ащыщ республикэм ит еджапІэ-хэу кІэлэеджакІохэм япсау-ныгъэ зэщымыкыоным анахь зыщыпылхэр кыххэгъэщы-гъэнхэр ыкІи ахэм яІофшІа-кІэ нэмыкІхэр шыгъэгъозэ-гъэнхэр.

«2011-рэ ильэсымкІэ Интернет-сайт анахь дэгъур»

АР-м гъэсэныгъэмрэ шІэ-ныгъэмрэкІэ и Министерствэ-вэр Адыгэ къэралыгъо уни-верситетыр зэгъусэхэу зэ-нэкъокъу зэхашагъ. Ащ хэла-жъэх гъэсэныгъэмкІэ район ыкІи кьэлэ гъэлорышлалэ-хэмрэ ахэм япхыгъэ еджапІэ-хэмрэ. Ар шэкІогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу макІо, и 15-м кІэуххэр зэфахысыжы-щых.

Гъэсэныгъэм хэхъоныгъэ егъэшыгъэным фэгъэхыгъэ целевой программэу 2011 — 2015-рэ ильэсым ателыта-гъэм хэтэу ар гъэпсыгъэ. Зэнэ-къокъум пшъэрылъ шъхьалэу иІэр гъэсэныгъэм иорганхэм ыкІи ахэм япхыгъэ учрежде-ниехэм Интернет-сайтхэр на-хьыбэу агъэфедэхэу шыгъэн-хэр, ахэм ямэхъанэ кьэлэты-гъэныр арых.

«Цифровой еджапІэр-2011»

Ари зы зэнэкъокъоу респуб-ликэм иеджапІэхэм шэкІогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу ащэ-кІо. Ар тыгъэгъазэм и 16-м нэс лыкІотэщт. Гъэсэныгъэм иси-стемэ технологиякІэхэр шыгъэ-федэгъэнхэм зэнэкъокъур фэ-гъэхыгъ.

Гъэсэныгъэм иучреждение-хэм электроннэ ыкІи инфор-

мационнэ амалхэр нахьыбэу ащыгъэфедэгъэнхэм ар фэлэ-жъэщт. ЕджапІэхэм яадмини-страциехэр ыкІи кІэлэегъа-джэхэр яІофшІэнкІэ опытуу яІэмкІэ зэхъожыныхэмкІэ, ясэ-нэхъат хагъэхъонымкІэ ащ ишІуагъэ къэкІошт.

СИХЪУ
Гоцнагъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Цыфхэм япсауныгъэ икыухъумэн ыльэны-къокІэ гъэхъагъэу илэхэм ыкІи гуетыныгъэ фы-риІэу Іоф зэршІэрэм апае Адыгэ Республи-кэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Шытху тхыль фагъэшышагъ **Цэй Ирхъан Ибрахи-мэ ыкъом**, ГУ-у «Адыгэ республикэ клини-ческэ сымэджыщыр» зыфиІорэм травматоло-гиемкІэ иотделение иврач-травматолог-ортопед.

Ильэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриІэу Іоф зэршІэрэм, цыфхэм социальнэ Іэпылэгъоу ара-

тырэм зегъэушъомбгъугъэнымкІэ программэ-хэм ягъэцэкІэн гъэхъагъэу щышІыгъэхэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Ха-сэм и Шытху тхыль фагъэшышагъ **Касицы-на Татьяна Дмитрий ыпхъум**, Адыгэ Респуб-ликэм и ГУ-у «Цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-шІэхэм ягъэцэкІэнкІэ Кошхъэблэ гупчэр» зыфи-Іорэм епхыгъэу зыныбжъ хэкІотагъэхэмрэ сэ-къатныгъэ зилэхэмрэ зышаІыгъэхэр Натырбые пансионатым икладовщицэ.

КЪЭРАЛЫГЪО ДУМЭМ ИДЕПУТАТХЭМ ЯХЭДЗЫНХЭР

Урысыем зэхъоклыныгъэхэр ищыклагъэх

Партиёу «ЯБЛОКЭМ» 2011-рэ илъэс хэдзынхэм яплатформэу ыгъэхъазырыгъэр

Патриёу «ЯБЛОКЭМ» гухэлъ шъхьалэу илэр Урысыем зыпкъ итэу хэхъоньгъэхэр езыгъэшлышт ыкIи цыфхэм афэлэжъшт правовой демократическэ социальнэ къэралыгъо гъэпсыгъэныр ары.

Сыда Къэралыгъо Думэм идепутатхэм яхэдзынхэм тазыкIыхэлажъэр? «ЯБЛОКЭР» парламент хэдзынхэм ахэлажъэ цыфхэм яшлонгъоныгъэхэр къэухъумэгъэнхэ ыкIи а гухэлъым хэгъэгур нахь пэблагъэ зышлырэ законхэр штэгъэнхэм пае.

Сыда тызпэуцухэрэр?

Хабэмрэ бизнесымрэ зэхэшагъэхэу гъэпсыгъэным тыпэуцу. Тэ тыкIэдао:

— къэкIуанIэхэр зэрацэхэрэм къыкIэкIорэ ыкIи бюджетым къыхэкIыррэ мылькур зикIэдэжыбэ ихэрэ олигарххэм ыкIи чиновникхэм «яшханIэ» цымылэжъэ шлыгъэным;

— бизнесменхэм ыкIи ахэм ялахьылхэм къэралыгъо IэнатIэхэр зэрахьанхэ фимытхэу гъэпсыгъэным;

— оффишорхэм ащатхыгъэ компанихэм хэбзэлахьхэр зэратыхэрэ шлыкIэу агъэпсыгъэм шэпхъэ гъэнэфагъэ фэшIыгъэным; аукционхэм фэдэ къахэзыгъэкIыхэрэм хэгъэхъожъэ хэбзэлахьхэр ягъэтыгъэнхэм; Къолхъэ тын-Iыхыным тыпэуцу.

Тэ тыкIэдао:

— ООН-и Конвенцие ия 20-рэ статьяу къолхъэ тын-Iыхыным пэуцугъэным ехьыллагъэу фэдэу къалэ-кIэхъагъэм къэкIуанIэу илэр къызыфэмьушыхъатырэ чиновникхэм пшъэдэкIыжъэ ягъэхъыгъэным ехьыллагъэр зэрэпсауу ратификацие шлыгъэным;

— зэкIэ чиновникхэм ядекларациехэр улпэкIугъэнхэм ыкIи фэдэу къыкIэкIэхъагъэмрэ имылькурэ къыздикIыгъэхэр шъхъэихыгъэу къэзыушыхъатын зымылгъэкIыцтхэр къэралыгъо къулыкъум хэгъэкIыгъэнхэу;

— къэралыгъом имылькурэ Iахъ зыхэлъ компанихэм ядиректорхэм ясовет чиновникхэмрэ депутатхэмрэ ахэтыхэ амылгъэкIынэу гъэпсыгъэным.

Хэгъэгум ицIыфхэм яамалхэр зэрэзэфэмьдэхэм тыпэуцу. Тэ тыкIэдао:

— унэ-бытовой, медицинэ, транспорт ыкIи нэмыкI фэлэо-фаилэхэм яхьылIэгъэ фэгъэкIотэныгъэхэу чиновникхэм ыкIи депутатхэм ялэхэр тыхъажъыгъэнхэм, автомашинэ «мигалкэхэр» агъэфедэнхэ амылгъэкIынэу шлыгъэным;

— пенсие системэр чиновникхэмкIи, цыф къызэрыкIохэмкIи зэфэдэу гъэпсыгъэным; бизнесышхомрэ цыкIумрэ фитыныгъэу ялэхэр зэрэзэфэмьдэр дэгъэзыжъыгъэным.

Лъэпкъ пьиныгъэм ыкIи шэчыныгъэ зэфызымылэхэм тапэуцу. Тэ тыкIэдао:

— лъэпкъ зэфэмьгъэдэныгъэрэ этнос ыкIи расэ шылкIэм тетэу цыфыр гъэцIыкIугъэным инэшанэхэр къызыхафэхэрэмрэ пхъашэу пшъэдэкIыжъэ ягъэхъыгъэным;

— гурыт еджапIэм ипрограммэ лъэпкъ зэдэгъуцIыныр (межкультурнэ коммуникациер) хэгъэхъэгъэным. Тоталитаризмэм ыкIи сталинизмэм тапэуцу. Тэ тыкIэдао:

— сталинскэ ыкIи большевистскэ гъэпцынэныгъэхэр ищыкIэгъагъэхэу зылытэхэрэм пшъэдэкIыжъэ ягъэхъыгъэным;

— къызэтынэкIыгъэ тоталитаризмэр цымылэжъэ шлыгъэным ехьылIэгъэ къэралыгъо программэ штэгъэным.

Сыда тызэфэбанэрэр?

Цыфым, гражданиным ифитыныгъэхэр къэзыухъумэхэрэ джырэ къэралыгъу.

Гражданскэ фитыныгъэхэр ягъэжъотыгъэнхэр.

Демократие гъэпсыгъэныр.

Судыр зыми емыхыгъэу ыкIи шъхъафитэу гъэпсыгъэныр.

Шуагъэ къэзытырэ федерализмэр.

Шуагъэ къэзытырэ чIыпIэ зыгъэ-лорышIэгъэныр.

Дээр профессиональнэу гъэпсыгъэныр.

Шуагъэ къэзытырэ IэкIыб хэгъэгу политикэр.

Социальнэ бэдээр зэфыцтыкIэ экономикэр.

Унэ мылькур зыми аIыхын ымылгъэкIынэу гъэпсыгъэныр.

Зэнэкъокъуныгъэ цылакIэр.

Экономикэ политикакIэ зехъэгъэныр ыкIи сырэм илугъэкIын цылакIэ

амал шъхъалэу зэрэцтыр дэгъэзыжъыгъэныр.

Гурыт ыкIи ащ нахь цыкIу бизнесым ифэшъошэ Iэпылэгъу ятыгъэныр.

Цыфхэм ящылакIэ зэрэзэфэмьдэр дэгъэзыжъыгъэныр.

ЮфилэнымкIэ фитыныгъэхэм ягарантиехэр ягъэжъотыгъэнхэр.

Гъэсэныгъэм хэгъэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр.

Псауныгъэм икъэухъумэн амалэу илэхэр зэкIэми зэфэдэу алыгъэIэсыгъэнхэр.

Наукам Iэпылэгъу етыгъэныр.

Тыкъэзыуцухэрэ дунаир къабзэу цытыныр.

Урысыем иэкономикэ псынIэу хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэ гухэлъым пае, унэ унэхэр хъоуе шлыгъэнхэм ехьылIэгъэ программэу «Чыгур — унэр — гъогухэр» зыфилорэр зэхэдгъэуцагъ. ЯчIыгу яунэе унэхэр щашIынхэм фэшI ицIыф миллион пчъагъэхэм ыкIи ахэм къаIэхъухъагъэхэм Урысыем амал аритын ылыэкIышт. А программэм игъэцкIэжынын мыщ фэдэ шуагъэхэр къытыштых:

— зычIэсыцтхэ унэхэр ашIынхэм пае цыфхэм ыпIэ хэмылэу чIыгу Iахьхэр ятыгъэнхэр, хэгъэгу кIоцIым къызэрэцIыкIэунчIэхэрэм хэгъэхъогъэныр ыкIи унэе унэхэр хъоуе зэрашIыхэрэм ишуагъэкIэ миллион пчъагъэмэ юфилэпIэ чIыпIэхэр зэрагъотыцтхэм ыпкъ къыкIэу экономикэм хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр;

— цыфхэм чIыгу Iахьэу аратыгъэхэм яинфраструктурэ гъэпсыгъэныр: къэралыгъор аделэзэ гъогухэр шлыгъэнхэр, газыр, псыр, электричествэр яцэлIэгъэнхэр.

Федеральнэ законом зэригъэнафэрэм тетэу, мы тхыгъэр ыпIэ хэмылэу къыхэтыутыгъ.

Лъэпкъ зэфэгъэблыр хэгъэгум илъэпсэкIэут

(КъызыкIэлтыкIорэр шэклогъум и 15-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

Тиреспубликэ цыкIоу Адыгеим ехьылIэгъэ информационнэ зао зезыхъэхэрэ СМИ-м иамалхэм ахэтых. Адыгеим щыпсэхэрэм яхьылIэгъэ къэбар гомыIу горэ зэралыIэсыгъэм лыпытэу ябыракъ агъэбыбатэ. Ащ фэдэу къэбарышIур пстэуми альагъэIэсыным дэгүлэхэрэп, ащ ычIыпIэкIэ заушгъэфыныр шэны афэхъугъ.

2002-рэ илъэсым ищылэ мазэ Адыгеим и Президент ихэдзынхэр зыщIэхэ нэуж (28.01.2002 илъ.) «Независимая газета» зыфилорэм къыхиутыгъагъ «Золотая лошадка: предсказуемый сюрприз» зыфилорэ статья. Ащ къыщиIоштыгъ адыгэ къоджэ байхэм апае пщылIышт наемникхэм ябиржэ къэзэкъэ станицэ тхьамыкIэхэм ащызэхашагъэу.

Сыда пIоннэ плъэкIыштыр ащ фэдэхэр зытхыхэрэм? АпэрэмкIэ, лъэпкъ къыныгъохэм а юфыр зыкIи япхыгъэп. Нафэ

къэхъу шыIэкIэ амалыр къызрэIыхыгъэр, цыфхэм ащыщ купхэм социальнэ шыIэкIэ амал тэрэз зэрамылэр. Урысыем тыдэрэ ичIыпIи ащ фэдэ къыныгъохэм уащылукIэнэу цытыгъ. Чыунэхэм, кIашъохэм атесыхэрэ, зылыгъыжын, алгыплгъэн зымылэ кIэлэцIыкIухэм уарихьылIэнэу цытыгъ. ГушыIэм пае, зыцIэ къетлогъэ гъэзетым 2003-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 28-м къыхиутыгъэ статьям щитхыштыгъ Карелием икъэлэ шъхъалэу Петрозаводск нэбгырэ мини 2,5-рэ — зэкIэ къалэм дэххэм язы процент зэрэбомжыр. АщкIэ бгъэмысэн фаер Ельциным илъэхъанэ хэгъэгум къыщэжъэгъэ капитализмэ Iэлэу цыфхэр зэкIодылIэхэрэр ары. Пстэуми зэлышIэрэ олигархэу Гусинскэм кIитхъужыным ыпэкIэ ихэгъэгоу Израиль къышыгушыIэзэ къылогъагъ Урысыем байныгъэу илным ипроцент 80-р джуртхэм алэ зэрилжыр. УпчIэ къэуцу: хэта агъэпщылIырэр? УпчIэм джэуапэу илэр зэкIэми ашIэу къытшIошIы.

Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэу лъэшэу Адыгеим зыналэ къытезедзэгъэ а гъэзет дэдэу «Независимая газета» зыфилорэм ехьыллагъэу нэмыкI шыси къэтхын тлэгъэкIышт. Темэу къыщиIэтырэр къиплотыкIыжыныу ищыкIагъэп, итхыгъэхэм шъхъэу афишIыгъэхэмкIэ къэпшIэшт гухэлъ гъэнэфагъэу зыдылIыгъыр. Ащ фэдэх «Русский бунт в Адыгее», «Моя родина там, где могилы моих родных», «Хозяева и гости Адыгеи», «Этнография по-адыгейски», «Адыгейский паритет», «Проблема преемника на местном масштабе» зыфилэхэу ыкIи нэмыкIэхэу къыхиутыгъэхэр. Гурылогъуаеп а тхыгъэхэм ауасэ зыгорэм зэритырэр.

Аужырэ илъэс зытIум федеральнэ лъэгапIэм цыIэ Iэнэтлэгъэхэр Адыгеим къэкIуагъэх: УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевыр, УФ-м и Премьер-министрэу Владимир Путинэр, УФ-м региональнэ хэхъоныгъэхэмкIэ иминистрэу Виктор Басаргинэр, УФ-м и ЛъытэкIо палатэ итхьа-

матэу Сергей Степашиныр ыкIи УФ-м и Президент ЮФО-мкIэ и Полномочнэ лIыкIоу Виктор Устиновыр, нэмыкIхэри. А зэпстэумэ зэфэхьысыжъэу ашIыгъэр зы: Адыгеим зыпкъытыныгъэ зыхэлъ рэхъатныгъэ илъ, иэкономики, исоциальнэ шылакIи хэхъоныгъэхэр ашIых. ГухэкI нахь мышIэми, Адыгеим джэгъогъуныгъэ къыфьрылэнэу кIэзыгъэблыхэрэр журналистхэм ямызакъоу, политикхэм, Жириновскэм, Рогозиным, Ткачевым фэдэхэу, ахэтых. ГушыIэм пае, 2003-рэ илъэсым бэдзэогъум и 3-м Краснодар краим игубернатор телевидениемкIэ къэгущыIэзэ мырэуштэу къылуагъ: «Илъэсышъэ пчъагъэ хуэгъэу Пшызэ шьолъыр шыпсэхэрэ лъэпкъхэм адедгъэштэшт — ахэр ермэлхэр, урымхэр ыкIи славян лъэпкъхэр арых». Джащ фэдэу уыжыны телевидениемкIэ Пшызэ шьолъыр шыпсэхэрэм закыфигъазэзэ къылуагъ къэзэкъхэр къехъэфэхэкIэ мы шьолъырым лъэпкъ гори ренэу шы-

мыпсэхуэгъэ. Цыфхэр къыхэшттыгъэх, икIыжъыштыгъэх.

Тарихьым шъыпкъагъэу хэлъыр зэпырыгъэзагъэу ащ къызэрилуагъэр адыгэ лъэпкъым шIомыгъэшIэгъонын ыкIи къымыгъэгубжын ылыгъэкIыгъэп. Илъэс мин пчъагъэрэ мы чIыпIэм щыпсэхуэгъэ лъэпкъыр, ащ къыпызыжыгъэхэу джы къызнэсыгъэм Краснодар краим исхэр тарихьым хэзидзынхэ зылыгъэкIыштыр чыжъэу мыплъэрэ, ащ игушыIэхэм уыжыкIэ къызыдахьын алгъэкIыштыр къызыгурымылорэ политикир ары. ГъэшIэгъоны, ащ фэдэ заявлениехэр губернаторым къызе-шIыхэ ужом Олимпиадэм къэкIошт къаIэхэм сьдэуштэу къафалотэшта джы къызнэсыгъэм хы ШыуцIэ Iушъом Iут псэупIэхэм, псыхъохэм, чIыпIэхэм цIэу ялэхэр къызыхэкIынхэу хуэгъэр? А цIэхэр урысыщIэкIэ зэрахъокIыштыхэ, хьауми урым е ермэл бзэхэмкIэ агурагъэлоштыхэ?

А зэкIокIэ дэдэм тегъэпсыкIыгъ Краснодар краим игубернаторэу А. Ткачевыр кIэщакIо фэхъуи Пшызэ шьолъыр итарихь ехьылIэгъэ пособиеу КГУ-м ипрофессорэу В. Н. Ратушняк зипэщэ купым къыдагъэкIыгъэр. Ащ шатхыгъ къэзэкъхэр къехъэфэхэкIэ Пшызэ шьолъыр лъэпкъ гори ренэу шымыпсэхуштыгъэу «лъэпкъхэр къыхъэхэти (ИкIэух я 7-рэ н. ит).

Икьоу гъэкIэжьи́гъэным фэшI

Мы ильэсэу тызыхэтым анахь мэхъанэ зилэ Иофыгъоу бэрэ зигугъу тшыхэрэм, зэхьоклыныгъэ-шIухэм якъэкIуапIэ хъунэу тызышыгугъыхэрэм ащыщ псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ игъэкIэжьи́н (имодернизация). Тигъээтэдэжхэр мызэу, мытIоу зэрэщыдгъэгъозагъэхэу, а гъэкIэжьи́ным и Программэ Урысыем паштэным ыпэкIэ субъектхэм я Программэхэр аштагъэх, нэужым ахэр агъэхьыгъэх Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоньгъэмкIэ и Министерствэ. Субъектхэм япрограммэхэр къызыщыдэлъытэгъэ къэралыгъо Программэ зыкIэу 2011 — 2012-рэ ильэсхэм ателъытагъэр етIанэ зэхэгъэуцагъэ. 2011-рэ ильэсым мэлъылфэгъум и 6-м Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, УФ-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоньгъэмкIэ и Министерствэ, шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ фондир (ФФОМС-р) алоу здыкIэтхэгъэх тиреспубликэ ыгъэхъазырыгъэ Программэм игъэцэкIэн пэIу-

хьашт мылкъур Гупчэм къызэри-тIупшыщтым фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэм. Тигъээт къызэрэщы-хэтIуытыгъэхэу, мы ильэсым, мэлъылфэгъум и 27-м, апэрэ траншър Адыгеим къылукагъ, ар сомэ миллиони 110-рэ хъуштыгъ.

Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ гъэкIэжьи́гъэным и Программэ къыдилъытэрэ Иоф-тхьабзэхэм ягъэцэкIэн шэнхэ пытэхэр пылтых. Апэрэ мафэм къыщегъэжъагъэу къыхагъэщы-рэр гъэцэкIэгъэн фэе ИофшIэнэу Программэм къыщыгъэнфэгъэр зыфэдэри, пIалъэу ар зэшIуахын зыщыфаери, уасэу ащ тегъэнэу къалытагъэри зблэпхужьынхэ зэрэмылэкIыштхэр ары. Гушы-Iэм пае, а Программэм хэт Адыгэ республикэ клиническэ сымэ-дэжжым кардиологиемкIэ иотделе-ние 2011-рэ ильэсым гъэцэ-кIэжьи́н ИофшIэнхэр шызэшIохы-гъэнхэу. А ИофшIэнхэр 2012-рэ ильэсым пхыжьи́нхэ уфитэп, графикыр зблэпхъун плъэкIы-штэп. Джащ фэд, ИофшIэнхэми ахэбгъэхон е ахэбгъэкIын ама-ли шыIэп.

Оборудованиеу тимедицинэ учреждениехэм нахь ящыкIагъэхэм язэгъэгъотыни Програм-мэм къыщыдэлъы-тагъ. Ау а лъэны-къомкIи шапхэхэр пытэх: оборудовани-еу Программэм хагъэу-цагъэр нэмыкIкIэ зб-лэпхужьынэу шы-тэп, ыуасэкIи, харак-теристикэу иIэмкIи.

Адыгэ Республи-кэм иминистрэхэм я Кабинет мы ильэсым

имэззе мазэ унашъо зэришIы-гъэм тетэу, псауныгъэр къэухъу-мэгъэным исистемэ игъэкIэжьи́н фэгъэзэгъэ Координационнэ со-вет агъэнфэгъ. Джащ фэдэу Программэм къыдилъытэрэ Иоф-тхьабзэхэр зэрэзэшIуахыштхэм и Шапхэ ыкIи мылкъоу къатIуп-шырэр зэрагъэфедэшт ШыкIэр министрэхэм я Кабинет ыухэ-сыгъэх.

Адыгэ Республикэм псауны-гъэр къэухъумэгъэнымкIэ иси-стемэ гъэкIэжьи́гъэнымкIэ и Программэ къызэрэщыдэлъыта-гъэмкIэ, ильэситIум къыклоцI, 2011 — 2012-рэ ильэсхэм, меди-цинэ учреждени 5-мэ яобъект 21-мэ — гъэкIэжьи́н (реконст-рукция) ИофшIэнышхохэр, уч-реждени 9-мэ гъэцэкIэжьи́нхэр ашыкIоштых.

ИльэситIу Программэм къы-щыгъэнфэгъ «офисы общей врачебной практики» зыфаIохэрэм афэдэу плы, Iээплэ-про-филактическэ учреждениехэм цIыфхэм IэпыIэгъу псынIэ зы-шарагъэгъотын альэкIышт отде-ление 13 зэтырагъэпсыхъанхэу. Джащ фэдэу лъагъэкIотэшт де-мографием изытет нахьышIу шыгъэным епхыгъэ Иофтхьабзэ-хэм язэшIохыни. Ахэм зыкIэ ащыщ Адыгэ республикэ пери-натальнэ гупчэм епхыгъэ аку-шерскэ-консультативнэ гупчэ къызIухыгъэныр.

КIэлэцIыкIухэм ыкIи ныхэм медицинэ IэпыIэгъоу арагъэгъо-тырэм хэгъэхъогъэным фэшI ахэм зыщIагъэхэрэ медицинэ учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ зыкыгъэIэтыгъэ-ным миллион 214-рэ пэIуагъэ-хъанэу Программэм къыделъытэ.

Псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ игъэкIэжьи́нIэ Про-граммэм къыщыгъэнфэгъэ Иоф-тхьабзэхэм ащыщэу сыда непэ егъэжъагъэ е ухыгъэ хъугъэу зигугъу къэтшIын тлэкIыштыр? Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Мини-стерствэ тызэрэщыгъэгъозагъэм-кIэ, республикэм ит къэралыгъо медицинэ учреждениехэм анахь ящыкIэгъэ оборудованиер ягъэ-гъотыгъэным ыуж итхы. Мы лъэ-хъаным медицинэ оборудованиеу Программэм хагъэуцагъэхэм ащыщхэр афашэфыгъэх ыкIи ачIагъэуцагъэхэу Иоф арагъашIэ Кошхьблэ район гупчэ сымэджэ-шым, Красногвардейскэ район гупчэ сымэджэшым, Джэджэ район гупчэ сымэджэшым.

Программэм къызэрэдилъытэ-рэм тетэу, медицинэ учреждени-ехэм ашыкIошт гъэкIэжьи́н ыкIи гъэцэкIэжьи́н ИофшIэнхэр зыгъэ-кIэжжыгъэхэр (ныкIошI объектхэр ухыжьи́гъэнхэри дыхэтэу) къы-хэхыгъэнхэмкIэ аукционхэр зэха-

шэгъагъэх. Министерствэм къыт-Iэклигъэхъэгъэ къэбарым къызэ-рэщыгъэгъэжыгъэмкIэ, мы лъэ-хъаным медицинэ учреждение 13-мэ гъэкIэжьи́н ыкIи гъэцэ-кIэжьи́н ИофшIэнхэр ащэкIох. Ахэм ащыщхы Мыекъопэ район гупчэ сымэджэшым иприемнэ отделение игъэцэкIэжьи́н, Шэу-джэн район гупчэ сымэджэшым игъэкIэжьи́н, Адыгэбалэ дэт сы-мэджэшым ешылIэгъэн фэе Иоф-шIэнхэр (капитальнэу гъэкIэжьи́-гъэныр ыкIи реконструкция шIы-гъэныр), Мыекъопэ къэлэ кли-ническэ сымэджэшым, Мыекъопэ къэлэ поликлиникэр, Адыгэ рес-публикэ клиническэ сымэджэ-шым, нэмыкIхэри.

Программэу зигугъу къэтшIы-рэм игъэцэкIэнэу ильэситIум къыклоцI Иоф зыдашIэштым ти-медицинэ учреждениехэм изытет хэпшIыкIэу зэрихъокIынэу шыт.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан
Адыгэ республикэ клиническэ сы-мэджэшым цытырихыгъэх.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Сыдэуштэу бгъэфедэштаны (унэгъо) мылкъур?

Сабый зилэ унагъохэм къэралыгъо IэпыIэгъу хэгъэхъожь яты-гъэн гухэлъым телъытэгъэ ны (унэгъо) мылкъур 2007-рэ ильэ-сым ищылэ мазэ къышыублагъэу Урысыем шагъэфедэ. Ар къаы-хыгъэным ехьылIэгъэ фитыныгъэ яI ятIонэрэ сабий къызфэхъугъэ (апIужьынэу къаызыхыгъэ) уна-гъохэм, джащ фэдэу сабытIу ыкIи ащ нахьыбэ зилэхэу ахэм къакIэлъыкIорэр къызыфэхъу-гъэхэм. Мыш дэжыым къышыIо-гъэн фае ны (унэгъо) мылкъур зэгъогом нахьыбэ къыуатынэу зэрэщымытыр.

Ны (унэгъо) мылкъур зытелъы-тэгъэ сабым ыныбжэ ильэсищ зыхъукIэ мы къыкIэлъыкIорэ Ио-фыгъохэм а мылкъур апIубгъэ-хъан уфит: унэ амалхэр нахьышIу шыгъэнхэм, унагъом ис сабий-хэм ащыщхэм гъэсэнэгъэ ягъэ-гъотыгъэным е ным ИофшIэным-кIэ пенсиеу къыратыштыр на-хьыбэ шыгъэным пае пенсием зэIуагъэкIэрэ Iахъу мылкъур хэлъ-хьагъэныр. Мы къэтIогъэ лъэны-къохэм ащыщэу зым е лъэны-къо зэфэшъхьафхэм ны (унэгъо) мылкъур апIубгъэхъан плъэкIышт.

Тызхэт 2011-рэ ильэсым ны (унэгъо) мылкъур сомэ мин 365,7-м нэсыгъ. Ахьщэм кIуачIэу иIэр къызэрэIыхырэм елыгыгъэу, ильэс кэс а мылкъур ин-дексация ашIы.

Ны (унэгъо) мылкъум ехьылIэ-гъэ Федеральнэ законуу «Сабый

зилэ унагъохэм хэгъэхъожь шыкIэм тетэу къэралыгъо Iэпы-Iэгъу ятыгъэным ехьылIагъ» зы-филоу 2006-рэ ильэсым тыгъэ-гъазэм и 12-м къыдэкIыгъэм игъэфедэн тешIэгъэ ильэси 4,5-м къыкIоцI Адыгэ Республи-кэм шыпсэхэрэ унэгъо 1370-м ны (унэгъо) мылкъур зэрэпаоу къызыфагъэфедат. А пчыагъэр зэкIэ къэралыгъо сертификат зра-тыгъэхэм япроцент 11,1-рэ мэхъу. ЗэкIэмкIи къэралыгъо Iэ-пыIэгъу ятыгъэным ехьылIэгъэ сертификат зылукагъэр унэгъо 12363-рэ мэхъу.

КъэтIогъэ пIалъэм къыклоцI Адыгеим шыпсэхуэу къэралыгъо сертификат зратыгъэхэм ащыщ-хэу унэгъо 3195-м (яплIэнэрэ унагъо пэпчэ) ны (унэгъо) мыл-къур зэрэпаоу е ащ шыщ Iахь агъэфедат. ЗэкIэмкIи ащ мыл-къоу пэIухьагъэр сомэ милли-ардрэ миллиони 6,2-рэ. Унэгъо 3170-м унэ амалхэр нахьышIу шыгъэнхэм сомэ миллиардрэ миллиони 5-рэ, унэгъо 22-м кIэлэцIыкIухэм гъэсэнэгъэ ягъэ-гъотыгъэным сомэ мин 847,9-рэ ыкIи унэгъуищым пенсием пае мылкъу зэIуагъэкIэгъэным сомэ мин 392,2-рэ апIуагъэхьагъ.

Сертификат зилэу зычIэ-сышт унэу къыщэфырэм, иунэе унэу ышIырэм (ыгъэкIэжьи́-рэм) ны мылкъур пэIузыгъахэ-рэм ПФР-м ичIыпIэ орган къы-рихьылIэн фэе документхэр агъэ-

нафэх УФ-м и Правительствозэ 2007-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 12-м номерэу 862-рэ зытет уна-шъоу ышIыгъэмкIэ ны (унэгъо) мылкъур (ащ шыщ Iахь) унэ амалхэр ныхьышIу шыгъэнхэм зэрэпIуагъэхэрэ шыкIэм ехьы-лIэгъэ Шапхэхэу ыухэсыгъэхэм я 8 — 13-рэ пунктхэм. А Шапхэ-хэм я 6-рэ, я 8 — 13-рэ пунктхэм агъэнфэрэ документхэм ягъэсэу къырахьылIэ ны (унэгъо) мыл-къур халхъэзэ зычIэсыштхэ унэу къашэфыгъэр зиунаеу атхыгъэ цIыфым къыщэфыгъэ унэр серти-фикатыр къызыратыгъэм ишхъэ-гъусэ, исабыйхэм (ахэм ахэхъэ апэрэ, ятIонэрэ, ящэнэрэ ыкIи ахэм къакIэлъыкIохэрэр) атефэ-рэр зыфэдизыр гъэунагъыгъэу унэр мэзыхым къыклоцI атего-шагъэу зэригъэпсыштым ехьы-лIэгъэ пшъэрылъэу тхыгъэ шы-кIэм тетэу зыфишIыжьи́гъэр ыкIи УФ-м изаконодательствэ зэ-ригъэнафэрэм тетэу гъэпсыгъэр:

— *ипотекэ чIыфэ ыгъэфедэ-зэ зычIэсышт унэр къыщэфы-гъэм е ышIыгъэмэ — Иофым къе-хьылъэкIыныгъэу хэлъыр зухы-рэ ужым;*

— *зыгорэкIэ иунэе унэ ышIы-гъэмэ е ахьыгъэ IахькIэ хэлэжэ-зэ аригъэшыгъэмэ — зычIэсышт унэр зытыхэрэ ужым;*

— *зыгорэкIэ кооперативым хэуцогъагъэмэ — сертификатыр къызэрэратыгъэм е ащ ишхъэ-гъусэ ахьыгъэ Iахъу ытын фаеи*

иаужыр; Iахь зытыжъыхэрэ ужым;

— *нэмыкIэу хъунхэм алъэ-кIыштыхэм ауж — Урысые Фе-дерацием ПенсиехэмкIэ ифонд ны (унэгъо) мылкъум телъы-тэгъэ ахьыгъэ зафитIупшырэ ужым (Иофым къехьылъэкIы-ныгъэ хэмылгыгъэмэ ыкIи зычIэ-сыштхэ объектыр ытыгъэмэ);*

— *унэе псэолъышным тетэу зычIэсыштхэ унэу агъэпсы-гъэр сертификатыр зратыгъэ цIыфым, ащ ишхъэгъусэ, кIэлэ-цIыкIухэм (ахэм ахэхъэ апэрэ, ятIонэрэ, ящэнэрэ ыкIи ахэм къакIэлъыкIохэрэ кIэлэцIыкIу-хэр) зэдыряунэе мылкъоу мы-гъэпсыгъэмэ — Урысые Федера-цием ПенсиехэмкIэ ифонд ны (унэгъо) мылкъум телъытэгъэ ахьыгъэ зафитIупшырэ ужым.*

Сертификат зилэхэу лъытэны-гъэ зыфэтшIыхэрэм агу къэдгъэ-кIыжьи́ тшIонгъу хэбзэнчъэ зе-кIуакIэкIэ ны (унэгъо) мылкъур ахьыгъэ Iэрылхъэу къаыхыгъэ-ным зыдырагъэхьыхынэу зэри-мыщыкIагъэр. Нэпэнчъэгъэ зе-кIуакIэ зезыхъэрэ фирмэ зэфэ-шъхьафхэм, цIыф зырызхэм зэ-кодзэныгъэ зыхэлэ схемэхэр агъэфедэхъэ ны (унэгъо) мыл-къур ахьыгъэ Iэрылхъэ шыкIэкIэ къаыхыгъэным епхыгъэ фэIо-фашIэхэр шъуфагъэцэкIэнхэ альэкIыштэу шъуагъэгъэнкIи мэхъу. Ау ахэм зышъумыгъэ-гъапчI.

КъызэтынэкIыгъэ ильэсым Адыгеим и Прокуратурэ ны (унэгъо) мылкъум игъэфедэнкIэ зра-хъэгъэ бзэджэшIагъэхэм япхы-гъэ Иоф 32-м яхьылIэгъэ уголов-нэ Иофи 3 къызэIуныгъагъ. Лъы-хон ИофшIэнхэр макIох. ЗэкIэ а Иофхэм ахэшагъэхэм ифэшъо-шэ пшъэдэкIыжэ арагъэхьышт. Ау зэкъодзэкIо закъохэр арэп пшъэ-дэкIыжэ зыхьыштхэр, агъэпцIэ-гъэ цIыфхэри агъэпшынэштхы.

Иоф зыдашIэхэрэм законом те-лъытэгъэ фитыныгъэу ялэхэр къэ-ухъумэгъэнхэм ыкIи бюджет мылкъур арамгыгъэтыгъуным фэшI, ПФР-м и Адыгэ республи-кэ Къутамэ ИофышIэхэм зэпхы-ныгъэ дэгъу адыряIэу правэ-ухъумэкIо органхэм Иоф адашIэ. ЯшIуагъэу къытагъэкIырэм пае ахэм тафэраз.

Сертификат зилэхэу лъытэны-гъэ зыфэтшIыхэрэр, ны (унэгъо) мылкъум игъэфедэн шъудэмыгуI. Шъуналэ тешъудз: индексация зэ-рашIырэм ишIуагъэкIэ, ны (унэгъо) мылкъур ильэс кэс нахьы-бэ мэхъу. 2007-рэ ильэсым ар сомэ мин 250-рэ хъуштыгъэмэ, тызыхэт ильэсым сомэ мин 365,7-м нэсыгъ. Кыхьашт 2012-рэ ильэсми индексация ашIышт.

Джащ фэдэу мылкъур зэрэб-гъэфедэн плъэкIышт лъэныкъо-хэми ренэу ахэхъо. Енэгъуагъо кыхьашт ильэсым ны (унэгъо) мылкъур сабий IыгыпIэм кIэлэ-цIыкIур зэрэшаIыгъым ыуасэ тыгъэным пэIубгъэхъан плъэкIы-нэу агъэпсынIэ.

Арышъ, саксыныгъэ къызы-хэжъугъаф! ГъэпцIахэм хьор-шэрыгъэу зэрахъэхэрэм зашы-шъуухъум!

ХЪАЦIЫКIУ Марин.
ПФР-м и Адыгэ республикэ
Къутамэ социальнэ тынхэм-кIэ иотдел ипаш.

ЧЫНАЗЫР Алый:

«ГъэщынэнкIэ уебэнынэу щытэп»

Илээсэу тызыхэтым пыкыгъэ мэзипшым кыкклоцI Адыгеим игьогухэм зэкIэмкIи хьугъэ-шIэгъэ 434-рэ къатехуьхьагъ, ахэм нэбгырэ 92-рэ ахэклодагъ, 512-мэ шъобжхэр атешагъэхэ хьугъэ. БлэкIыгъэ илээсым мыщ фэдэ уахътэ егъэпшагъэмэ, хэклодагъэр нэбгырэ 17-кIэ, шъобж зытешагъэ хьугъэр нэбгырэ 16-кIэ нахь макI. Арэу щытми, джыри узыгъэгущон щылэп, цыфым игугъу пшы зыхьукIэ а пчъагъэр макIэу пIон плъэкIыщтэп. ГьогурыкIоным ишапхъэхэм афэгъэхьыгъэ законхэм зэхьокIыныгъэхэр афашыгъэхэу, ахэр зыукъохэрэм пшъэдэкIыжьэу ахьырэр, тазырэу атырэр нахьыбэ хьугъэми, водителхэми лъэсрыкIохэми хэукъоныгъэу ашырэм кыыщыкIэрэп. Ешъуагъэу рулым кIэлъырысых, скоростым кырагъэхьу, ыпэкIэ кыкIырэ транспортым игьогу техьэх... Сыда ар зытэхуьхьэрэр? Хэта анахьэу мыщ зимысагъэ хэлыр? Сыдэушътэу ащ упэшIуекIомэ нахьышIуа? Мыхэр ыкIи нэмыкI упчIэхэр фэдгъэзагъэх АР-м и МВД ГИБДД-мкIэ и ГъэлорышIапIэ ипащэу джырэблагъэ агъэнэфэгъэ Чыназыр Алай.

жым еджапIэм имысагы хэлъыба?

— Шъыпкъэ, ащ фэдэ кыы-хэмыкIэуи сIон слъэкIыщтэп, ау... Инспекторхэм еджапIэхэр къакIухьэх, зэнэкьокьухэр, зэдэгущыIэгъухэр, нэмыкI Иоф-тхьабзэхэр ащызэхашэх. Ахэм сакъыпкырыкIыгъэ зэфэхьысыжь сшIымэ, кIэлэеджакIохэм гьогурыкIоным ишапхъэхэр мыдэу зэрашIэхэрэр къэсIон слъэкIыщт. Ары еджапIэм имысагъэ хэлъэу зыкIэсымылътэрэр. Мыщ дэжым зэкIэ нахьыжхэм тимысагъэ хэлъ. Тхьапшырэ зыщымыгъэнэфэгъэ чIыпIэм гьогур щызэпытчэу кыыхэкIыра? Ар къыткIэ-хьухьэхэрэмкIэ щысэ дэгъоп.

— Алай, мы IэнатIэр оркIэ кIэп, гъэлорышIапIэм къэбгъээз-жыгъэ пIоми хэукъоныгъэ хьушътэп. Анахьэу уналэ зытеудзагъэу, илофшIэн кыы-щегъэжыагъэмкIэ тиздэгущыIэгъуи етэгъэжыагъэ.

— ЗэкIэмэ апэу кадрэхэм зэхьокIыныгъэхэр афэсшIыгъэх. Зыгорэ IузгъэкIыгъэу арэп. ИофшIэнэу агъэцакIэ-щтыгъэхэр зэблэхьугъэ хьугъэх, иIэнатIэкIэ дэкIоягъи къахэ-кIыгъ, нэмыкI шъыпкъэ фэгъэзагъэ хьугъэхэри ахэтых... Сэ сишIошIыкIэ, цыфым а зы Иофыр илээс 15 — 20 ыгъэ-цакIэу ыпэкIэ лъымыкIуатэмэ, ыгу элекIы, еззцы, неушырэ мафэм фэгүIэжырэп. Ащ пае кадрэхэр зэблэгъэуцу-кIыгъэх.

— ГьогурыкIоным ишапхъэхэр зыукъохэрэм пшъэдэкIыжьэу ахьыщтыри, тазырэу арагъэтыщтыри нахьыбэ хьугъэ, бэкIэ нахь пхъашэу джы агъэ-пцынэх. Ащ ишIуагъэ къэкIуагъэу олыта?

— Гьогухэм атекIуадэрэм ипчъагъэ узыгъэгумэкIын Иофэу щыт, анахьэу тикIалэхэр зэрэкIодыхэрэр ары. Аушътэми тилъэпккIэ тымакI. Ау гъэ-щынэнкIэ мы Иофым уебэнынэу щымытэу кыысшIошIы. Мары, гушIыIэм пае, ешъуагъэу рулым кIэлъырысыр кыыза-убыткIэ сомИ 100 тазыр кыы-Iахьышътыгъ, нэужым а пчъагъэр 5000-м нагъэсыгъ, етIанэ чэщ-мэфэ 15-рэ милицием чIагъэ-сынэу ашIыгъ, илээсрэ ны-къорэм кыыщегъэжыагъэу илээ-си 5-м нэсэу рулым кIэлъы-рысын фимытэу иправэхэр Iахьх. Ащ пае ешъуагъэу ру-лым кIэрытIысхьан шэн зи-Iагъэм хинэжышътэп. Джа зэрешъошътыгъэу ешъошът, фи-тыныгъэ имыIэуи IутIысхьашът. Ащ тазырэу кыышIыпхьэрэм хэ-бгъахьомэ е бгъэтIысымэ, лажэ зимыIэ иунагъу зэрар кыызы-фэлхьырэр. Цыфым ежъ кыы-

гурыIон фае ифедэ мыщ зэрэ-хэмылгыр. Ащ фэд ныбжыкIэхэри. Скоростышхо зэриIы-гъым кыыхэкIыкIэ, автомаши-нэр фэмыгъэлорышIэу дихьы-хи лъэсрыкIо гьогум тет шIы-хьагъэр Iуихыгъ, автомобилри зэхикъутагъ. Аушътэу къэлэ-кIоцIым щызекIорэр инспекто-рым изакъоу ыгъэсэшъушътэп.

— Арэу щытми, авто-мобиль апч гъэушIу-цыгъэхэр зилэ авто-машинэр нахь макIэ шъушIышъугъэ...

— Ары, ар къыддэхьугъ, ау бгъуитIумкIэ зытыратэгъэхь-хэм ыпэкIэ хэлъ апчым кыы-тырагъапкIэу кыырагъэжыагъ. Бжыхьэр макIо, кыыхьашътыр кымаф, пщагъо кыызэрэхьурэр нахьыб, мафэхэр Iакохэшъ, шIэхэу къэумэзэхьы, аушътэми хэлъэгъыкIырэр макIэ, ежъхэм апчхэри агъэушIуцIыжыых. Зыпари хэмылэгъукIэу ру-лым укIэлъырысэмэ сыдэушътэу узекIошът? Ар кыызыгурагъэ-Iонэу фаехэп, анахьэу ныбжы-кIэхэм, ау ташIокIышътэп. Ежъ-хэм ашъхьэ пай тызфэгүIэрэр.

— НыбжыкIэхэм яте-мэ лъыбгъэкулатэмэ... Къоджэ псэупIэхэм, анахьэу район гупчэ-хэм, ныбжыкIэу адэс-хэр чэщырэ къогъупэ-хэм ащызэрэгъуохь, езэрэгъашъохэшъ, автомашинэхэмкIэ ско-ростышхо алыгъэу къа-чыхьэ, урам шъхьа-Iэхэм къащызэпчэхь. А гумэкIыгъор зэрэ-щылэр хэткIи шъэфы-жэп.

— Шъыпкъэ, а гумэкIыгъор сэри кыыслъагъэлэсыгъ, ащ фэдэ тхьаусыхэу кыысахьы-лIэрэр макIэп. Ащ пае рейдхэр зэхэтэхь, Мыекъуапэ икIыхэзэ инспекторхэм район гупчэхэм дежурствэхэр ащахьых, ау, гухэкIми, ащкIэ а Иофыгъор дэгъэзыжыгъэ хьушътэп. Джы сотовэ телефонхэр щылэх, хэт-кIи шъэфоп зым адрэм рило-жызы инспекторхэр зэрэкIо-хэрэр зэралъыIэсырэр. Ахэр нэмысыхэзэ зэкIэри зэбгырэ-

кIыжышъ, зыпарэми зыкыи-гъэлъэгъожьырэп.

— О сыд фэдэ хэкли-пIа адэ ащ хэлъа-гъорэр?

— Мыщ дэжым ны-тыхэ-ри, Iлакъоу кIалэхэр кыызхэкли-гъэхэм янахьыжхэри, чIыпIэ зыгъэлорышIэжыным ипа-щэхэри, участковэхэри щы-зэделэжыныхэ фаеу сеплгы. НыбжыкIэхэм, кIэлакIэхэм, рулым кIэлъырысэхэ зыхьукIэ, зызэрагъэпсырэм лъыплъэгъэ-ныр унагъом кыышежъэн фаеу сыдигъокIи сэлъытэ. Къуа-джэхэм цыф зэхэхьэхэр аша-шIыхэу, а Иофыгъом тегушы-Iэхэу кыыхэкIы, ау ащ шIо-гъэшхо кыытырэр. О уикIалэ изекIуакIэ чылэм зэхифынэу щытэп, оры дэгущыIэн фаер. НыбжыкIэхэм язакъоп, на-хьыжыIохэми шапхъэхэр кыызымыдзэу, узытегушыIэн фаеу бэ ахэтыр. Цыфым ежъ-ежырэу зэрымIожымэ, ин-спекторхэм, ГИБДД-м зыпари рашIэшъушътэп.

— Алай, кIэлэцIыкIоу гьогухэм атекIуадэрэр, шъобж зытешагъэ хьу-рэр макIэп. Ащ хэта нахьыбэу зимысагъэ хэлъагъорэр?

— Мыщ дэжым ны-тыхэ-хэр нахьыбэу сэгъэмысэх. Мы илээсым пыкыгъэ мэзипшым кыкклоцI кIэлэцIыкIухэр зы-хэфэгъэ аварие 27-рэ тигъогу-

хэм атехуьхьагъ, ахэм нэбгы-ри 2 ахэклодагъ, 26-мэ шъобж зэфэшъхьафхэр атешагъэхэ хьугъэ. Бзылфыгъэр рулым кIэлъырысэу бэрэ авариехэр мэхьух. Аушътэми бзылфы-гъэм пшъэрылэу иIэр бэ, ахэр ышъхьэ илэхэзэ сакъыныгъэм кыыщегъакIэшъ, тхьамыкIа-гъор кыышъшы. Сэ сишIошIы-кIэ, амал иIэу бзылфыгъэм сабыим изещэн лъэхэунэ-жынынэу щытэп.

— Ары шъхьаем, кIэлэ-цIыкIур е зихэхьогъур урамыр зыщыгъэнэфэ-гъэ чIыпIэм щызэпи-мычэу, ежъ зыщыфаем телъадэу, автомашинэр къеутэкIэуи кыыхэкIы-ба, ари ны-тыхэм яза-къоу ялажъа? Мыщ дэ-

— Алай, зыуж шъуи-хьэрэ пстэури зэшIо-шъухьышъунэу тышъу-фэлъало, уахътэ кыы-хэбгъэкIи гушIыIэгъу укыызэрэфэхьугъэмкIэ тхьауегъэпсэу.

— Шъори тхьашъуегъэпсэу.
ДэгущыIагъэр
ХЪУТ Нэфэст.

Япчъагъэ хэхъо

Районим щыпсэухэрэм япроцент 87-мэ гэзастыныпхъэ шхуантлэр непэ агъэфедэ. Республикэм зэрэщытэу егъэшагъэмэ ар процент 12-м ехъуклэ нахьыб. Районим-клэ кьутырищ нылэп газыр зылъымылэсыгъэу кьэнагъэр.

Адыгэ Республикэм и Лышхъу Тхьаклушынэ Аслъан районим ит кьутыритлоу Заревскэ кьоджэ псэуплэм хыхъэхэрэм йоныгъо мазэм икыхьэгъум гэзастыныпхъэ шхуантлэр афызэ-кльгъэнагъ. А лойгъо шлагъор лъыгъэклогтэнэу рихъухагъ зэ-лъашлэр фермерэу, медалэу «Адыгейм и Щытхъуэхъ» зыфи-лорэр кьызфагъэшьошагъэу, СПА-у «Былымахъу» зыфи-лорэм ипашэу Отэщыкьо Аслъан. Мы лъэхъаным икыхьэмтшлэлэ щылъжъэрэ нэбгырэ 16-м яунэхъ-хэм газыр ящэлэгъэным фэгъэхьыгъэ документациер зэклэ гъэхъазырыгъэнымклэ ыкли яунэхэр газымклэ агъэфедэхэу шыгъэзэнымклэ ар лэпылэгъу афэхъу.

Муниципальнэ образованиеу «Заревскэ кьоджэ псэуплэр» зыфи-лорэм чыгумклэ ыкли мылгъу зэфыщытыклэхэмклэ икомитет итхьаматэу Иван Трофимовым зэрилъытэрэмклэ, газыр зэклэми алъыгъэлэсыгъэным фэгъэхьыгъэ проектыр гъэцэклагъэ зыхъуклэ джыри кьутыритфымэ -Доро-шенкэм, Михайловым, Ново-русовым, Задунайскэм ыкли Лейбо-Абазовым ащыщ унэгъо

244-у нэбгырэ 500-м фэдиз хьа-зыр зыщыпсэухэрэм газыр зэр-рфаехэу агъэфедэ хьущт.

Специалистхэм зэралъытэрэм-клэ, зыцлэ кьетлогъэ кьутырхэу газыр зылъагъэлэсыгъэхэм со-циальнэ проект инэу гухэлэ гъэ-нэфагъэ зилэ федеральнэ про-граммэу «2013-рэ ильэсым нэс кьуаджэм социальнэ хэхъоны-гъэ егъэшлыгъэныр» зыфи-лорэм кьызэрэдилъытэрэмклэ, йофшлэн пстэуу ащызэшлуахыштым сомэ миллиони 6,7-рэ атефэшт, ащ шыщэу миллиони 2-м фэдиз хьа-зырыр республикэ бюджетым кьыхэклышты.

Кьутырхэу Хапачевымрэ Ки-ровымрэ районим игъунапкъэ щылэх, сьд фэдэ йофтхьабзэ кьырахыжыагъэми ахэм аужы-рэу алъэлэсых. Ау мызэгъэгум газыр а кьутыритлуми ащагъэ-федэу гъэпсыгъэным фэгъэхьы-гъэ йофшлэнхэр зэшлуахых. То-пографическэ документхэр гъэ-хъазырыгъэнхэм тегъэгъэ ахь-щэр кьутыритлум ащыпсэухэрэм зэхалъагъ, кьалэу Курганинскэ проект-сметэ документациер цызэхагъэуцо. А йофшлэным те-фэгъэ ахьщэм ызыныкьо газыр зыгъэфедэштхэм атыгъ.

Кьуаджэхэм ятеплэ зехъожьы

Адыгэ Республикэр зызэхашагъэр ильэс 20 зэрэхъу-гъэр зыцагъэмэфэклыгъэ мафэхэм кьуаджэу Хьакуры-нэхъаблэ игупчэ кафеу «Абдзах» зыфи-лорэр Даур Хьа-медэ кьыщызэлуиыхыгъ. Район гупчэр ащ кьыгъэдэхэагъ ыкли кьуаджэм иархитектурнэ теплэ нахьышу ышлыгъ.

Джаш фэдэу предпринимательхэу Клэрэщэ Зорие, Ож Налбий, Беданэкьо Руслъан щэллэ чыплэхэу агъэпсыгъэхэм кьуаджэу Хьакурынэхъаблэ нахъ кьагъэклэрэклагъ.

Гъогушлыными районим ифэ-шъошэ мэхъанэ щыратэу рагъэ-жыагъ. Тызыхэт ильэсым гъо-гухэм ялыгъын сомэ миллион 12-м ехъу районим щыплэуа-гъэхьагъ. Чыплэ ДРСУ-м сомэ мин 17-м ехъу зыосэ асфальт-бетон кьыгъэхъазырыгъ, мы-жыоклэ жьгъэй кубометрэ мин 29-м ехъу гъогухэм атыритэ-кьуагъ. Хьакурынэхъаблэ иурам-хэм ащыщэу транспортыр ана-хьыбэу зырылорэр Хьакурынэ-хъаблэ щыщ клалэу «Адыгея-ав-тодорым» ильэс 15-м фэдиз хьа-зыр ипэшагъэу Беданэкьо Ас-

кэрбий ыцлэ зыхьырэ ары. Ащ асфальт-бетон зэхэлэ тыралъ-хьагъ.

Район гупчэм псэу зэшъошт-хэр зэрыклорэ псэуалгъэр иклэ-рыклэу зэтэгъэпсыхъажыгъэным фэгъэхьыгъэ йофшлэнхэр щылъа-гъэклагъэх. Псыклоплэ километрэ 32-м ехъу кьуаджэм щызэбла-хъун фае, ащ шыщэу километ-рэ 22-рэ клэу агъэпсыгъ. А йоф-шлэнхэм мы ильэсым сомэ мил-лион 16 апэуагъэхьагъ.

Тызыхэт лъэхъаным урамхэу Шэуджэным, Ишгъэхьэмфэ Да-утэ, Шагуджым ыкли Даурым ацлэклэ щытхэм псыклоплэ тру-бэхэр ащызэблэхъугъэнхэм фэ-гъэхьыгъэ йофшлэнхэр ащагъэ-цаклэх. Кьызэралъытэрэмклэ, мы ильэсым ыклэм ехъулэу а йоф-шлэнхэр зэшлуахыштых.

Сымэджэщыр зэтырагъэпсыхъажьы

Федеральнэ программэу псауныгъэр кьэухъумэгъэныр модернизацие шлыгъэным фэгъэхьыгъэм кьыхиубытэу район гупчэ сымэджэщым изэтэгъэпсыхъажьын пэлу-хъанэу сомэ миллион 15 кьафатлупщыгъ. Мы лъэхъаным гъэцэклэжьын йофшлэнхэр зэшлозыыххэрэр компаниеу ДПМК-у «Белореченская» зыфи-лорэр ары.

Мы ильэсым сымэджэщ комп-лексым ышгъэхэ зэблахъугъ. Мы лъэхъаным клэлэчыкы ыкли терапевтическэ отделениехэр икларэклэу агъэпсыжых. Ахэм аклэлыкылоу канализациер ыкли псэу зашъохэрэр зэрыклорэ тру-бэхэр зэблахъуштых, унэхэр кьэ-зыгъэфэбэрэ батареижьхэм ачлы-плэ клэхэр агъэуцуштых.

Ащ фэдэ йофшлэнхэу район сымэджэщым щызэшлуахыхэр-эм чанэу ахэлажъэх районим щыпсэурэ бизнесменхэм ащыщ-хэр. Жэмадыкьо Шумафэ плас-тикэм хэшлыкыгъэ шгъхъаны-гъупчэ инитлоу ащ хагъэуцуа-

гъэм тегъэгъэ ахьщэр афитыгъ. Районим шыщэу Джэджэ шэ за-водым идиректорэу Сергей Гу-сейновым мебельыр кьырашфэ-ныр сомэ мин 50 кьафатлуп-щыгъ. Фермерэу Отэщыкьо Ас-лъан гъэцэклэжьын йофшлэнхэм апэуагъэхъанэу сомэ мин 20 кьаритыгъ. Предпринимательхэу Алыбэрд Марзыет, Ллэхъусэжэ Долэт, Ож Налбий, Хьэо Кимэ район гупчэ сымэджэщыр иклэ-рыклэу гъэпсыжыгъэным пэлуа-гъэхъанэу ахьщэу кьафатлупщы-гъэр маклэп.

*ТХЪАЙШЪЭО
Тасим.*

Зиунэ мыхъо-мышлагъэ-клэ клодырэр чыплэ кьин ефэ, зихэку, зихэгъэгу члэзынэрэм гуимыкыжэ лыузыр ныбжырэу кьыфэнэ.

«Тэ укьикли лажь?» — агуагъ. НэмыкI кавказ лъэп-кыжъхэм зыклэ афэдэхэу, адыгэхэми маклэп апэклэклы-гъэу, ащэчыгъэр. Ащклэ «урис-кавказ заоклэ» зэджагъэхэр ары лъэпкыым лъэпсэклэдыр кьы-фэзгъэклуагъэр. А хьугъэ-шлэ-гъэ жьалымым ыпкэ кьиклэу, адыгэхэм яегъэшлэрэ псэуплэ чыплэхэр абгынэнхэ фаеу хьу-гъагъэ. Кьушгъэхэм ыкли лъа-псэм арысыгъэ абдзэхэ кьоджэ

зычышгъугъэхэр, гугъэр члэзы-мынагъэхэр псаоу кьэнагъэх. Адыгэхэр жьыбгъэкьилъым арилъэсагъэхэм фэдэу, Кьоклы-плэ Благъэм имызакоу, нэмыкI хэгъэгухэми — Германием, Францием, Чехословакием, Австралием, Австрием арытэ-кьуагъэ хьугъэх, ау нэмыкI цыф лъэпкэ горэми хэклокла-гъэхэп, адыгагъэр «тхьабзэу» ялагъ. Тыдэ щыли илорышлэ-гъэклэ, ишгъхьалыгъэжыклэ, илофшлэклэклэ, илыблэнагъэ-клэ — гуетныгъэ инэу гъашлэм фырилэмклэ адрэ пстэумэ кьа-хэщыштыгъ. «Хэхэсыщлэр» ялэ хьугъагъэми, ялэпкэ шгъхьа-лыгъэжъэрэ яцлыфыгъэ напэрэ алышлэхэхэ зэрэщылагъэхэм

тэщым ычлыплэу, унэ тло зэтет-хэр гузэжыгъуклэ зэтыраупцлэ-хи, члыщынэм ыгузэгъу ашлы-гъэх. Щыл убэлахъэмэ — хати, былымим уимылэу, псэоу укы-зэрэнагъэм уигъэшхэклыжъэу. Ары. Адыгэ цыклым ымышъэчы-гъэ щылэпщтын.

Октябрэ революцием, Совет хабзэм игъэпсын, граждан зэ-ошхоу хэгъэгъу клонцым зыщы-зыубгъугъуагъэм, етланэ пый жьалымыр нэмыц техаклор, тыгъужэ нэцлабгъэу, тыхэгъэгъу мамыр кьызытебанэхэм, Хэгъэ-гум, Чыгум, ныхэм, сабый-хэм, нэжэ-лужъхэм яшгъафит-ныгъэ кьаухъумэу зэдзэуагъэх цыф лъэпкэ зэфэшхъафы-бэу тикъэралышхоу СССР-м щызэдэпсэуштыгъэхэр. Ахэм ялыхъужыныгъэ иныклэ кьа-хэщыгъэх адыгэхэр. Пчъагъэм-клэ тэ, адыгэм, адрэ пстэумэ та-нахэ цыкыгъэми, псэемыблэ-жыныгъэу кьахэфагъэмклэ, лыхъужыныгъэу зэошхом шы-зэрахъагъэмклэ, хэгъэгум ша-шлыгъэ зэфэхьысыжъхэмклэ, адыгэхэм пэрыт чыплэр шаубы-тыгъ. Адыгэ нэбгыриблымэ — Ацумыжэ Айдемыр, Кьош Алий, Нэхэе Даут, Бжыхъэкьо Кьымчэрий, Тхьагъушэ Исма-хыл, Шлуцлэ Абубэчыр ыкли пстэуми анахьыбэрэ зыцлэ непэ кьыралоу, усэкло хьалэмэтыгъэу Андырхъое Хьусен арых.

Тхъапша аныбжыыр тиадыгэ кьуаджэхэм?

пчъагъэхэр шымылэгъахэхэм фэдэу а охьтэ хьылыгъэм зэбгы-ричыгъагъэх. Адыгэм ышгъэхэ рихыжыжъын фаеу урыс па-чыхъэм, ащ илумэтхэм ашлы-гъагъ. Иашэр зилэр сыдигъуи лъэшыба, Урысыем тичлы-плэжэ-хэкужэ зэфэдэклэ дээр кьыритэкъогагъ, пащэхэм ежэ зэраллоигъом тетэу, зэфэдэклэ пытанлэхэр шапшыштыгъэх.

Ныбжышлы зилэ адыгэ лъэп-кыыр, псэхьыжыжъэу пщы-шхом зэрэпмылэщыр кьыгу-рылоу, гъогу техьэгъагъ. Хьа-забыр зынэтлэгъу кьытысхъагъэ-хэр орыжылыгъэ-кондэ-пыры-пыцу чыплалгъэмэ арагъэзы-хьагъ. Азыныкьо нахьыбэ гъэп-цлагъэклэ (ислъам диным кьы-кьонэштхэр ашлэш агъэхъуи), эуж зэклыхъэу — амал зили, амалынчи зэхэтхэу, шыур — шыоу, кур — коу, лъэсыр — лъэсэу, ныхэм сабыйхэр кьятэ-кьоклыжыгъэхэу, быдзэшэу цыкылухэр абгъэхэм ачлэфыза-гъэхэу, мэкъэмылу нэпсынчъэ-хэу, Тхьэшхом шыгугъухэу, Хы Шлуцлэ Иушъом зылуатэкъо-гъагъ...

Ащ кьыкылэлыкыуагъэр хэт-кли непэ шгъэфыжэп — псы-иклыжъэу адыгэр зыужгъэгъэ-игъэу, лъэпсэнчъэ тхьамыклэ зышлыгъэр ары. Адыгэр тлоу гошыгъэ мэхъу — йэклэб кьэ-ралхэм арыфагъэхэмрэ, сьд хьазаб кьазыфэкли, зыхэтхи, зичлыгужэ, зихэкужэ кьэзы-мыбгынагъэхэмрэ. Ау мыш фэдэ тхьамыклэгъошхом сьд ишлыклэми бгъуитлурн кьелы-жыи, шылэклэ амал зэрэзэра-гъэгъотыгъэр шыкурышхоу пльытэн фае.

Тарихэ охьтэ эжъу пэпчэ уж дэутыгъэхшо кьегъанэми, гъа-шлэр зы чыплэ итырэн, цыф-хэми акьылрэ лыгъэрэ зилэу ахэтыр маклэп. А зэклэ зэпыри-кьужыгъэ, игъорыгъоу шыла-клэр зэтэуцожьы. Къанэрэр шылэштэу зэрало-рэм хэлэ щыл. Къиныбэ зэпы-

кьыухъумагъэх, хымэ кьэрал-хэм уаси кьызышафарагъэ-шлын алъэклыгъ.

Мы зэклэ блэклыгъэр кьэз-гъэпэжыгъэигъэр, непэрэ мафэ-хэм тикъуаджэхэм аныбжыхэр зыкошыгъэхэм кьыщыклэдза-гъэу, зэрагъэмэфэклэхэр арых. Ар тэрэза, мытэрэза?!

Сэ зыми хыкум тесшыхъэ-рэн, мысагъэри фэслэгъурэн, ау сшлонгъу, адыгэ пэпчэ икьоу итарихэ лъапсэ ышлэу, ащ те-гъэпсыкыгъэу, иблэкыгъэ щы-гъуазэу, шыпкьэр илэубы-тыплэу ыпэклэ лъыкылатэмэ. Арышэ, тэрэзэу пшлэн фае та-рихэ хьугъэ-шлагъэр мэфэклым унэмысыз. Ащ паеклэ уихэку итарихэ гъогууан урыплэжъын, мызэу-мытлоу тхылыхэр, а уах-тэр кьэзыушыхъатырэ доку-ментхэр, научнэ тхыгъэхэу ахэр кьызэхэзыфыхэрэр зэпырыб-гъэзэнхэ фае — ар ушэтын йофышху -улыхъон, кьэбгъо-тын, зэхэпфын, зэбгъэклужы-нышэ, зы гушшысэ лъапсэм а зэклэ фэпшэжыныр.

Мы уахтэм Адыгэ Респуб-ликэм кьынэжыгъэ кьуаджэхэр ащ фэдэу бэдэдэп: я XIX-рэ ллэ-шлэгъум кьелыжыгъэ щылэмэ, я XX-рэ ллэшлэгъум иятлонэрэ ныкьо Краснодар хыларышлыр зэрагъэпсыштыр яушгъагъоу, псыхэклуадэ ашыгъэх — Кьэ-зэныкыуае, Лахыщыкыуае, Пчы-хьалыкыуае, Хьалъэкыуае азы-ныкьо нахьыбэ, бжэдыгъу кьод-жэ тхьэжэ дэхабэу, лэжъэкло йэшхэ мыпшгъыжъхэм яхьа-тырклэ зыкьэзылэтыгъагъэхэр я 70-рэ ильэсхэм хьалэчы рагъэ-фагъэх.

Яхапли, яуни, ямылэкуи, ягугъэ йэшлухэри цыф рэхъат-хэм тет хабзэм алэпыхыи (ежэ адыгэ пстэури зэрэзэкъомыу-цуагъэр кьапшлэу, зынэмысы-гъэхэр зи мыхъугъахэу шыла-гъэх), джыри адыгэ тлэклоу хэ-кум кынагъэр зэрадзэжыгъ. Чылэгъо пчъагъэмэ адэсэу псэу-штыгъэхэр, игъоу алытыи, чэ-

Ахэми кьащыуцурэн адыгэ-хэм Теклоньгъэр кьыдэхыгъэ-ным ялахышхоу хэлъыр: нэб-гырэ мин пчъагъэу заом хэлэ-жыагъэхэр хэгъэгум ичлыплэ зэ-фэшхъафыбэмэ лыгъэ ащызэ-рахъэзэ фэхыгъэм, сэкъатны-гъэгъэхохэр ялэхэу кьэзыгъэзэ-жыгъэгъэхэри маклэп; ау апсэ ашлэлофыгъэп, лыгъэр ыпэ ра-гъэшшыгъ. Ахэм орденхэм, ме-дальхэм абгъэгъу зэльапклэ. А зэклэ титарихышшэ, тиблэклы-гъэшшэ, тшлэнхэ фае, сыдигъуи зыкьарытухъумэжъэу.

Тиадыгэ кьуаджэхэм аныбжы сьд фэдиза е тхъапша плэмэ, сэ сишлэшлыклэ, ахэр зэклэ зие адыгэ лъэпкыым илэгъу кьа-бзэх. Арышэ, ильэси 100-п, 300-п, ильэс минхэр кьызэра-нэклыгъ.

Археологие байныгъэхэм — саугъэтхэм, йуашхъэхэм, кьы-члэтыкылырэ пкыгыбохэм, мы-жъосынхэм, исп-унэхэм кьате-нэгъэ тхыпхъэхэм бэмэ ура-гъэгупшысэ. Ахэр ялэубыты-плэхэу, тишлэныгъэлэжышхо-хэм адыгэм игъогу, ыныбжы агъэунафыгъ ыкли йоф дашлэ.

Нэжэ-лужэ губзыгъэ зырыз-хэу кьэнэжыгъэхэми шьып-кьэр гъэунафыгъэнымклэ яшло-гъэхшо наукэм еклыгъ, шлэжэ уилэным джары имэхъанэр.

Охьтэ гъэзаплэ горэм кьы-щыублагъэу адыгэ кьуаджэхэм аныбжэ нахьыбэрэмклэ атхы, кьалыгъэ, ар тэрэзылоп. Щысэ кьэсхьын: цыфым ыныбжэ сы-дэуштэу кьалыгъэра? — Ыпсэ дунаим кьызытехъуагъэм ше-гъэжыагъэу ары. Ашыгъум, цы-фыбэр зыщыпсэузэ кьырыкло-гъэ кьуаджэм икьэжэплэ лъа-псэ икьоу зэбгъэшлэнышэ хэб-гъэунафыкылын фаеба.

Ауим кьоджэ мэфэклэхэр зэ-рзэхашэхэрэр дэгъу (мышы-клэгъэнчъэхэми), гушлуагъоклэ узэхэхъаныр, узэфэклоныр, узэрэшлэныр тхьагъ — зымы-уасэ щылэп. Тарихыри щыд-гъэзынэп, тыготэу шьыпкъэм теклун.

*МАМЫРЫКЪО
Нуриет.*

Лъэпкъ зэфэгъэблыр хэгъэгум илъэпсэкIэут

(ИкIэух.
Я 3-рэ нэкIубгъом
кыщещэ).
иКIыжыштыгъэху, зэблэху-
щтыгъэху». КIэклэу къэпIон
хъумэ, Темыр-Къохъэлэ Кав-
казым итарихъ этнохэм зыкIи
ямышыгъэу, ренэу ащ щыпсэу-
щтыгъэху адыгэхэм ятарихъ
ушъэфыгъэным зэрэфэбанэхэр
нафэ къэху.

ГъэзетипшIмэ яхылыгъэ
мониторингым нафэ кышшыгъ
Федеральнэ законэу «Къэбар-
лыгъэлэс амалхэм яхылыгъ»
зыфиорэри, лъэпкъ зэщыхо-
ныгъэм клэгъэблэн зэрэфимты-
хэм ехылыгъэри, «Урысыем
ижураналисхэм япрофессио-
нальнэ этикэ и Кодекси» зэра-

мыгъэцакIэхэр. СМИ-м иор-
ганхэм ялэшхъэтетхэм а зе-
кIуакIэм ехылыгъэу къалохэр
рэр нэпэнчъагъэу е гулытэн-
чъагъэу щытых.

«Московскэ правдэм» ире-
дактор шъхалэу Ш. Муладжа-
новым кыхаутыхэрэм яхы-
лэгъэ пшъэдэкIыжъ журна-
листхэм ахъа алуи зеупчIхэм
джэуапэу кытыжыгъэр жур-
налистхэр гъэорышIэгъошIоу
щытынхэ фае зыфэпIощтыр
ары. Журналистыр ащ тетын
фае, армырмэ, зи шIуагъэ кы-
тыштэп.

Урысые СМИ-хэм лъэпкъ
зэфыщытыкIэхэр хэушъафы-
кIыгъэ узэу яI. Урысыер лъэп-
кыбэ зыщыпсэурэ хэгъэгъу. Ау
урысые телевидением ар кы-

дельгытэ пфэлоштэп. Этнохэм
язэшIонэныгъэ е ксенофобием
ехылыгъэ горэ къамыгъэ-
лэагъорэмэ, лъэпкъ макIэ-
хэм яхылыгъэу телеэкранным
иплъэгъоштыр макIэ дэд. Ары
пакIошъ, телевидением ксе-
нофобием клэгъэблэгъэным
иIофыгъохэр зэрехъэх пIоми
хъушт, сыда пIомэ «мыурыс
лъэпкъхэм» яобраз гомылоу
къэгъэлъэгъогъэныр шэны фэ-
хъугъ. Гупчэ, федеральнэ ыкIи
региональнэ СМИ-хэм аужырэ
илъэсхэм Кавказым щыпсэурэ
лъэпкъхэм бэшIагъэу ахэлъ
шэн-зекIокIэ дахэху зэрэду-
наеу шIукIэ щызэлъашIагъэ-
хэм яхылыгъэ горэ къатэу,
кыхаутэу плъэгъуштытэп.

Лъэпкъхэм ыкIи дин кон-

фессиехэм язэфыщытыкIэхэм
язытет обществом гъэпсыкIэу
хэлъыр, социальнэ-политическэ
ыкIи духовнэ-нравстеннэ кыи-
ныгъохэр хабзэм зэшIуихынхэ
зэрилъэкIырэ шIыкIэр ыкIи
этнохэм яхылыгъэу сыдырэ
зэпэуцуныгъи къэмыгъэху-
гъэным зэрэфэлъэгъэхэрэ шIы-
кIэр къэгъэлъагъо.

Темыр Кавказым илъ этно-
политическэ Iофыгъохэр Iэшэ
зэпэуцуныгъэ, сепаратизмэ,
Урысые Федерацием субъек-
тыр хэгъэкIыжыгъэн, лъэпкъ
шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэу рес-
публикхэр кIоцI федерализмэм
фэщэгъэнхэ шIыкIэр шэны за-
щыфэхуыгъэ лъэхъаным зэдэ-
гушыIэныгъэр, фэгъэкIотэны-
гъэхэр зэфэшIыгъэнхэр, щэлэ-

ныгъэр Адыгэ Республикэм
иобщественнэ шыIакIэ иполи-
тикэ шъхалэу къэнэжыых.
ЗэкIэмэ анахъ шъхалэр Темыр
Кавказым ыкIи Урысыем ята-
рихыкIэ илъэхъэнэ анахъ кыи-
хэм адэжъ политическэ зыпкы-
итыныгъэр, лъэпкъ ыкIи меж-
конфессиональнэ мамырны-
гъэр, гражданскэ зэшIуныгъэр
къэдгъэнэжыынхэ ыкIи дгъэ-
пытэнхэ зэрэтлъэкIыгъэр ары.
Адыгеир зыпкыитыныгъэ хэ-
лэу хэхъоныгъэхэр зышIыхэр-
рэ, мыжъо пэпчэ тарихъ жьы-
къашэ зыщыриIэ, зэкIошны-
гъэм ылапсэ зыщагъэпытэрэ,
щыпсэухэрэм илъэсишъэ пчъа-
гъэ зыгъэшIэгъэ шэн-зекIуакIэ-
ху ахэлъхэр нахъ бай зыща-
шIыхэрэ регионэу щыт. Рес-
публикэм щыпсэухэрэм гъунэ-
гъушIу зэфыщытыкIэу ахэ-
лым, къош зэфыщытыкIэм
ехылыгъэу опытуу шагъэпсы-
гъэм хэхъоныгъэхэр ягъэшIы-
гъэнхэ ыкIи пропагандэ шIы-
гъэнхэ фае.

НЭГЪУЦУ Хъамед.

Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ
кандидат.
къ. Мыекъуапэ.

М. В. Ломоносовым игъогу

Дунаим щызэлъашIэрэ шIэныгъэлэжыыр кызыыхуыгъэр
ильэс 300 зэрэхъурэм ехылыгъ

М. В. Лермонтовым ильэс 54-рэ ыгъэшIэнкIэ мэзибл иIэу
ищыIэныгъэ ыухыгъ. А уахътэм кыкIоцI ышIагъэм,
зэшIуихыгъэм, ыгъэхъагъэм узягупшысэкIэ, титанкIэ —
лIым лIы кIоцIыткIэ! — заджэхэрэм ахэплъытэныр тэфэ.
Иакъыл, изэхэшIыкI, игулытэ зынэмысырэ щылагъэп:
усэкIуагъ, физикыгъ, химикыгъ, астрономыгъ, сурэты-
шIагъ... Джащ фэдэр ары нэмыкI усакIом зыфиуагъэр:
«Псэухэрэм ятыгъэ чIэгъ сэлам зэримыхыгъэ къэна-
гъэп...»

А сэламыр джы кызынэсыгъэми кыднэсы, ищыIэныгъэ
гъогу гъэсэпэтхыдэ хэтэхы. М. В. Ломоносовыр тигъашIэ
щыщ.

Мыщ кыкIэлъэкIох Н. А. Некрасовым иусэ шIагъоу
«ЕджакIу» зыфилоу М. В. Ломоносовым фэгъэхыгъэмрэ
усакIом итхыгъэху зэздзэкIыжыгъэхэмрэ.

ЕджакIу

— Ежъэба адэ, Тхъэм нае! —
Уашъор, мзыр, пшъэхъо чIыкI —
ГукIодыгъоу гъогур Iае...
Эй! кытIысхъ моу, шынахыкI!

О улапцI, нэшIой-нэшIоуе,
Гъэбылгыгъэ тIэкIу убгъэгъу...
УмыукIыти! Ар пшIодэеу,
Бэмэ ар ящытху гъогу.

КIыбырылтым къеищы тхылъыр:
Уеджэнэу окIоны фай...
СэшIэ уятэ ыгу кыпфилъыр:
Шъхъасыгъэп ахъцэм оцI пай.

Лы лъэрыхъэм ишъхъэгъусэ
Къыуитыгъ о зы уплъэгъэ,

БлэкIырэ щакIоми алъэгъузэ
Щаим пай кышшыгъэ тельхъажъ.

Хъауми зэ о унищылIыгъэу,
Ушъхъафита?... Армэ сыд!
АцI фэди кыхъамыкIыгъэу
Щытэп — умыщт, зыгъэпыт!

КышшыпшIэн еджанIэм шIэхуэ,
Зы архангельскэ лIы чан,
Тхъэр кыдеИи, ыгу мыфэхуэ
ЫлъэкIыгъ хэти кIэхъан.

ЦIыфышIухэр дунаим тетых —
Зыгорэм Москва уицэн.
УчIэс университетым —
О уипкIыхъэ къэнэфэнIэн!

АцI щыпшIэщтым иIэн гъунэ:
Умыщын, лэжъэным зет...

Сэ джащ нае сыгу пцэунэ,
УсикIас, Русэу спсэм фэд!

ЗилъэкI инэу щыт хэгъэгур
Сыдэу хъуикIи мыкIодын,
Лъэпкъэу зиIэр лIыхъужъ
бгъэгур

Иамалмэ кыгыботын.

ЦIыфы шIагъохуэ,
цIыфышIухуэ,
Зыгу щыльэишхуэ яшIульэгъу —
ТхъапшI къэхъугъ
тащыгушIукIэхуэ
Пэгэ пкIэнчмэ ялIэшIэгъу!

* * *

Шъоум ымэ бадзэм
Къеугъ, зэрэзыбзэм.
ТетIысхъагъ къэбыби,
Тхъагъор инасыни.
Зыфегъэм ебзэеу,
Хъугъэ иIоф дэеу.
Шъоум хэнагъ лъакъор,
Гъын-къэнэгъэ закъор.
Шъоур IэшIумэ къашIэ, —
Щухыгъ игъашIэ.

* * *

Нахъ успэчыжъэ хъу къэси,
МэшIошхом есты сыбгъэгъу.
ЧъыIалIэр кысфэгъэгъэси,
Укызырэфэу сэ сIэгъу.

* * *

ШъосIоштым шъукъедэIу,
Зы лIыжъ кышшышIыгъэм.
Зигъатхъэу кыкIухъан
Зэ ыгу кызыкIыгъэм,
Ищыд ежъ тесыгъ,
КIалэр ыужэ итыгъ.
Джы кыушъхъэр къабгынагъ,
ПкIэир апэ кыфагъ.
ГъогурькIор къеушъыишI,
Мыщ дэжъым кызыIокIэм:
«Сабыир пшъыгъэ, пагъэ,
КъекIуна тэрэз пIокIэ?»
ЛIыжъыр щыдым къехыгъ,
Ыкъо ригъэкIэсыгъ.
Лъэбэкъу зыбгъушI нахъыби
Мыщ дэжъым ымыдыгъ.
IэутIэ цIыфмэ къашIэу
Мо лIыжъым кыльэгъугъ:
«Сыдэу делэжъэу адэ,
ТхъамыкI, о укъэхъугъ:
ШъуитIо щыдым шъуекIэс,
ОтIон — джар нахъ тэрэз!»
Джы щыдым тIури тесэу
Мары апэ рагъэхуэ,
Ау тлэгъугъэ нэрыхуэ
Яти ыкыуи къафэхуэ.
Бэдзэрыр къэкууагъ:
«Хъайуаным уемыгуау
Ухахъэ ипсэкIоди!..
ЛIыжъым ыIон къегъоты.
Ядэжъ къежъэжыгъэ,
Ипсалги кыгъэжъэжыгъэ:
«ШъосиIэн сэ сэшIэ армэ!» —
Щыдыр регъэкIу тамэм.

ПЭНЭШЪУ Хъазрэт.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдызыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИохэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскер, 236

**Редактор
шхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Русьлан**

**Редактор
шхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыж
зыхьырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен**

**ПшъэдэкIыж
зыхьырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыдэшылэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскер,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыж зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зышаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэlorы-
шланI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскер,
268

**Пчъагъэр
4383
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2730**

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

«АЩЭМЭЗЫМ» иорэд зеушъомбгъу

**ТиорэдхэмкIэ, тикъашъохэмкIэ адыгэ лъэпкъэу
тызыщышым итарихъ, ишэн-хабзэхэр къэтIотэн-
хэ тэлъэкIы. Адыгэ Республикэм лъэпкъ
культурэмкIэ и Гупчэ щызэхашэгъэ кIэлэцIыкIу
ансамблэу «Ащэмэзым» ныбжьыкIэхэр
егъэгъуазэх, зылъещэх. Зэнэкъокъухэм
щытхъуцIэхэр къащыдихызэ, купыр IэкIыб
хэгъэгъухэми ащашIэ хъугъэ.**

**Едыдж Батырай тарихъ
мэхъанэ зилэ сурэтэу
ыгуогъигъэм ащыщэр
«Ащэмэзым» хэт ныбжьы-
кIэхэм шлухъафтын
афишыгъ. 2012-рә ильә-
сым, мэлылфэгъу мазэм
Германием щыклошт Дунэ
фестивалым хэлэжъэ-
нэу «Ащэмэзыр» зэрэ-
рагъэблагъэрэр къылуагъ.**

Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» «Ащэмэзыр» рагъэблагъы, лъэпкъ шIэжъ зэлукIэу шыкIуагъэр тиздэпсэуныгъэ къэзыгъэдахэрэм ащыщ. Германием, Тьеркуем, фэшъхаф хэгъэгъухэм къарыкIыгъэ тильэпкъэгъухэр пчыхъзэхэхъэм хэлэжъагъэх. «Ащэмэзым» ихудожественнэ пащэу Бэстэ Асыет оредыIо купым искусствэм къыщыкIугъэ гъогур къафиIотагъ.

Республикэ гимназием щеджэхэрэр арых «Ащэмэзым» хэтхэр. Ижырэ адыгэ оредхэр зэбгъэшIэнхэр, шэпхъэ лъагэм диштэу искусствэм ибайныгъэ цIыфхэм алъыбгъэIэсыныр IэшIэхэп. Бэстэ Асыет ар къыгурыIозэ, мышынэу уплъэкIунхэр ышIыгъэх. Зэрэфаеу зэкIэри къыдэмыхъугъэми, «Ащэмэзыр» щыл, ыпэкIэ лъэкIуатэ. Налшык, Москва ащыкIогъэ Дунэ фестивалым «Ащэмэзым» «Гран-при» зыфиIорэ шлухъафтын шхьалэр къащыдихыгъ.

Анахъу дгъэшIагъорэм ащыщыр IэкIыб хэгъэгъумэ къарыкIыжыгъэ тильэпкъэгъумэ якIалэхэр ансамблэм къызэрэхъагъэхэр ары. Апэрэ ильэсхэм кIалэхэм язакъоу оредхэр къалоштыгъэх, джырэ уахътэ пшъашгъэхэри аштагъэх, «Ащэмэзым» зеушъомбгъу. Ансамблэм хэт кIэлэеджакIомэ къызэрэталуагъэу, сэнэхъатэу къыхахыштым непэ егушысэх.

Сэнэхъатэу къыхахыштыр

ОредыIо хъунэу, искусствэм ищыIэныгъэ езыпхынэу фаер нэбгырэ зырыз. Юрист, экономист, врач, нэмыкI сэнэхъатхэр къыхахы ашIоигъу. Сыд фэдэ Iоф агъэцэкIэштми, лъэпкъ гупшысэр ахэлышт, цIыфышIу зэрэхъуштырэм пылбышты.

«Ащэмэзыр» Адыгэ Республикэм имэфхэI зэхэхъэхэм, адыгэ быракъым и Мафэ, адыгэ шъуа-

шэм и Мафэ, Адыгэ Хасэм изэIукIэхэм, фестивалхэм ахэлэжъэ. Лъэпкъ оредэу къыIохэрэр гум лъэIэсых. Ансамблэр дахэу фэпагъэ. Нэбгырэ пэпчэ адыгэ шъуашэу щыгъыр республикэ Адыгэ Хасэм имылькукIэ адыгъ.

— Адыгэ Хасэм тильэпкъ шъуашэхэр шлухъафтын къызэрэтфишыгъэхэм фэшI лъэшэу тыфэраз, — еIо Бэстэ Асыет. — «Ащэмэзым» иорэдхэр зытетхэгъэ дискыр къыдигъэкIыгъ.

— Искусствэм иамалхэр дгъэфедэхэзэ, тэ, зэлэпкъэгъухэм, нахыбэрэ тызэхэхъэу тыублагъэ, — къыщылуагъ Адыгэ Хасэм изэIукIэ шIэныгъэлэжъэу МэщфэшIу Нэдждэт. — НыбжьыкIэхэр зэлэпкъох, шхъэгъусэ зэфхъугъэхэри къахэкIыгъэх. Дэгъумрэ дэхагъэмрэ тызэрэзэфашэрэм ишIуагъэкIэ IэкIыб хэгъэгъумэ арыс тильэпкъэгъухэм хэкум анэIу нахъ къыфагъэзагъ. Адыгабзэр зэрагъашIэ, лъэпкъ искусствэм зышагъэгъуазэ.

Германием рагъэблагъэ

ШIэныгъэлэжъэу, тхакIоу

Германием щыпсэурэ тильэпкъэгъумэ я Адыгэ Хасэу къалэу Мунстэр щызэхашагъэм ипашэр МэщфэшIу Нэджат. Ар кIэщакIо фэхъуи, «Ащэмэзым» имызакъоу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Кушъэкъо Сими ригъэблэгъагъ, фестивалым зэлэпкъэу сурэтышI-модельерэу СтIашъу Юрэ ышIыгъэ шъуашэхэри къышагъэлэжъоштых.

Адыгэ Хасэм шыкIогъэ зэлукIэм МэщфэшIу Нэдждэт ышнахыжъэу Нэдрэтрэ ышнахыкIэу Нэджатрэ щытлэгъугъэх, къэбархэр къытфалотагъэх. Ахэр Германием щэпсэх. Къэрэгъулэ Хъусини ильэс 47-рә ыныбжъ. «Ащэмэзым» иорэдхэм ядэлум, ащ фэдэ ансамблэ нахыпэкIэ ымылэгъугъэу къылуагъ, лъэшэу ыгу зэрэрихыгъэм тыщыгъэгъозагъ. Къыхъащт ильэсым иунагъо игъусэу тиреспубликэ къэкIонэу рыхъухагъ.

Сурэтхэр тезыхырэ Чыназыр Щэунун гушыIабэ къытимылуагъэми, ылъэгъугъэмрэ зэхихыгъэмрэ тильэпкъэгъухэу IэкIыб хэгъэгъумэ арысхэм зэралыгъэлэсыжыштым тычыхъэ тель.

сэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Шхьэлэхъо Аскэр жьы кIэтэу, узыIэпишэу пчыхъзэхэхъэр зэрэкIуагъэм ыгъэгъушхуагъ. Адыгэ Хасэм ипашэу зэрэщытыгъэр ыгу къыгъэкIыжызэ, МэщфэшIу Нэдждэт игъусэу хэкум къэзыгъэзэжырэ тильэпкъэгъухэм IэпыIэгъу зэрафэхъуштыгъэхэр, хэбзэ законхэр штэгъэнхэм зэрэпылгыгъэхэр, нэмыкI хъугъэшIагъэхэр къылотэжыгъэх.

Зыгуыгъоигъы зышIоигъо лъэпкъым игухэлхэр къыдэхъунхэм фэшI хабзэм икылуыкыушIэхэмрэ общественнэ организациэхэмрэ зэрэзэпхыгъэхэм шлуагъэу къытырэри зэхэхъэм къышIауагъ. ЗэлукIэм хэлэжъагъэхэм зэхэтхэу нэпэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх, къэбархэр къызэфалотагъэх. Адыгэ шхыныгъохэр Iанэм къызыпырагъэуцохэм, ягухэлъ-гупшысэхэм нахъ зэлухыгъэу зашагъэгъозагъ.

Сурэтым итхэр: «Ащэмэзымрэ» пчыхъзэхэхъэм хэлэжъэгъэ тильэпкъэгъухэмрэ.

ТЕАТРЭХЭМ ЯФЕСТИВАЛЬ

ДЖЫРИ ЗЭIУКИЭШТЫХ

Адыгэ-абхъаз театрэхэм я III-рә шъолъыр фестиваль тыгъуасэ Мыекъуапэ щызэфашыжыгъ. ХъакIэхэм непэ ядэжъхэм агъэзэжы. Фестивалым хэлэжъагъэмэ ягухэлъ-гупшысэхэу пресс-зэлукIэм къышIауагъэхэр «Адыгэ макъэм» къыхэтыуыштых.

ШэкIогъум и 10-м Темыр Осетием итеатрэ инспектаклэ фестивалым къыщыгъэлэжъагъ. Адыгэ Республикэм и Урыс те-

атрэрэ Краснодар къыкIыгъэ театрэмрэ яспектаклэхэр тыгъуасэ Мыекъуапэ шыкIуагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ

театрэу Цэй Ибрахымэ ыцIэ зыхьырым идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэт къызэрэтилуагъэу, пресс-зэлукIэм шашIыгъэ зэфэхысыжъхэм къапкъырыкIыхэзэ, театрэхэр тапэкIи зэдэлэжъэштых.

Гандбол. Суперлигэр Нахъ лъэшым ЫХЫГЪ

«Адыф» Мыекъуапэ —
«Кубань» Краснодар —
24:39.
ШэкIогъум и 9-м Мыекъуапэ щызэдешIагъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.